

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

St.meld. nr. 16

(1999-2000)

Om regulering av arbeidsinnvandring

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 10. desember
1999, godkjent i statsråd samme dag.*

1 Bakgrunnen for meldingen

(1) Lov 24. juni 1988 nr. 64 (utlendingsloven) regulerer utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Nærmere bestemmelser er gitt i forskriften til loven, fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990 nr. 1017.

I henhold til utlendingslovens § 5 første og annet ledd skal Stortinget godkjenne hovedprinsippene for regulering av innvandringen og Kongen gi forskrift om regulering av innvandringen. Kongens myndighet er delegert til Justisdepartementet ved den nevnte resolusjonen, jf. dens II. Bestemmelser om regulering av arbeidsinnvandringen er gitt i forskriftens kapittel 1, som er vedlagt slik bestemmelsene vil lyde fra 1. januar 2000.

Regelverkets utgangspunkt er at en utlending har rett til arbeidstillatelse dersom han eller hun omfattes av en av gruppene som er regnet opp i forskriftens §§ 3 til 5a og er sikret underhold og bolig, jf. lovens § 8 første ledd. Utlending som ikke kan gis tillatelse etter første ledd, kan få tillatelse etter annet ledd når «sterke menneskelige hensyn taler for det, eller når utlendingen har særlig tilknytning til riket».

Meldingen gjelder tre innvandringsregulerende bestemmelser: den såkalte spesialistbestemmelsen, jf. pkt. 4 nedenfor, bestemmelsen om sesongarbeidskraft, jf. pkt. 5, og en eventuell ny bestemmelse om barnepassere, jf. pkt. 6.

(2) Selve spesialistbestemmelsen omfattes utvilsomt av «hovedprinsippene for regulering av innvandringen», jf. utlendingslovens § 5 første ledd. Det er derimot ikke opplagt at en rører ved et hovedprinsipp når det nå anses ønskelig å utvide bestemmelsens anvendelsesområde til å kunne gjelde alle utlendinger som er fagutdannet, og ikke bare dem som er fagutdannet på høyere nivå, slik det er i dag. Justisdepartementet mener imidlertid at et forslag til ny ordlyd uansett bør forelegges for Stortinget. Det vises i denne forbindelse til behandlingen av St.meld. nr. 41 (1997-98) Næringspolitikk inn i det 21. århundret. I meldingen står det på side 96:

«Fortsatt stramt arbeidsmarked og fortsatt økende behov for arbeidskraft, kan delvis dekkes gjennom å åpne for økt innvandring. I deler av etterkrigstiden har bruk av utenlandsk arbeidskraft vært helt nødvendig for å dekke etterspørselen etter arbeidskraft innenfor skipsfart, oljevirksomhet samt bygg og anlegg. I den senere tiden har dette også vært aktuelt innenfor helsesektoren. Det felles nordiske arbeidsmarkedet, i tillegg til EØS-avtalen, gir mulighet for økt arbeidsinnvandring. En eventuell utvidelse av EU kan skape et enda større felles arbeidsmarked.

Ut fra den nåværende sysselsettingssituasjonen ser Regjeringen det som viktig å vurdere alle mulige tiltak som kan dekke arbeidskraftsbehovet i årene framover. Selv med økt mobilisering innenlands, vil det i årene framover kunne være behov for noe høyere innvandring enn i dag. For noen bedrifter kan valget stå mellom å rekruttere arbeidskraft utenlands eller å flytte virksomheten ut av Norge.

Regjeringen har derfor satt ned en interdepartemental arbeidsgruppe som skal vurdere spørsmål og tiltak knyttet til ovennevnte problemstilling.»

I Innst. S. nr. 128 (1998-99) uttaler Arbeiderpartiets medlemmer under pkt. 1.3.4.5:

«Desse medlemmene har merka seg at det i meldinga vert gitt positive føringar i høve til å opna for arbeidsinnvandring, men meiner dette byggjer på feil føresetnader og at det er naudsynt med ei skikkeleg utgreiing før ein tek stilling til ei så vanskeleg sak. Me har framleis ca 60 000 i Noreg som er utan arbeid, og det er sterke signal som tyder på at dette talet vil auka. I tillegg kjem at mange ynskjer å arbeida meir. Ut frå dette vil desse medlemmene gå imot ein slik endring nå og be Regjeringa retta innsatsen mot å kvalifisera dei som er heilt eller delvis arbeidslause til arbeid i dei sektorane der det ser ut til å verta underskot på arbeidskraft.»

Fremskrittspartiets medlemmer uttaler under pkt. 9.2:

«Disse medlemmer har registrert at Regjeringen vil vurdere alle mulige tiltak som kan dekke arbeidskraftbehovene framover, herunder økt arbeidsinnvandring. Disse medlemmer viser til EØS-avtalens bestemmelser om at alle statsborgere i EU-land har krav på å reise inn i Norge og oppholde seg i landet i 3 måneder for å søke etter arbeid. Med bakgrunn i at EU i løpet av kort tid sannsynligvis vil bli utvidet til også å omfatte sentral- og østeuropeiske land, så vil også disse land som i dag har betydelig arbeidsledighet bli med i et felles arbeidsmarked i EØS. Med bakgrunn i dette mener disse medlemmer at Norge ikke vil ha behov for innvandring fra land utenfor EØS-området, for å dekke de behov arbeidsmarkedet stiller.»

Disse uttalelsene innebærer at et forslag til endring av spesialistbestemmelsen bør forelegges for Stortinget.

(3) En utvidelse av bestemmelsen om sesongarbeidskraft ville enda mindre enn en utvidelse av spesialistbestemmelsen ha blitt forelagt for Stortinget i medhold av lovens § 5 første ledd. Endringen gjelder at en anser det ønskelig at slike tillatelser skal kunne gis hele året og ikke bare for tidsrommet 15. mai til 31. oktober, slik det er i dag. Den enkelte tillatelse skal imidlertid fortsatt bare kunne ha en varighet på tre måneder. Spesialisttillatelsene dreier seg om varig innvandring ved at de gir innehaverne adgang til å bli i landet for godt, forutsatt at de opprettholder arbeidsforholdet til de har fått bosettingstillatelse etter tre år. Tillatelser til sesongarbeid vil derimot kunne tilpasses arbeidsmarkedet nær sagt over natten, og de vil aldri innebære forpliktelser til å ta seg av personer som måtte bli arbeidsledige og likevel ha rett til fortsatt opphold. På denne bakgrunn er Justisdepartementets oppfatning at de siterte uttalelsene i forbindelse med behandlingen av næringsmeldingen, jf. under (2) foran, ikke bør tillegges samme vekt når det gjelder en utvidet adgang til å få sesongarbeidstillatelse, og dette spørsmålet ville ikke ha blitt forelagt for Stortinget som det eneste punktet i en melding. Grunnen til foreleggelsen er uttalelsene i kombinasjon med at spørsmålet kan tas med når det likevel utarbeides en melding om spesialistbestemmelsen. Det understrekes at departementet likevel har vært i sterk tvil med hensyn til om bestemmelsen om sesongarbeidskraft burde tas med.

(4) En eventuell ny bestemmelse om barnepassere som ikke gir adgang til varig innvandring, omfattes utvilsomt ikke av «hovedprinsippene for regulering av innvandringen». Spørsmålet om det bør gis adgang til å få arbeidstillatelse for å passe barn, legges verken frem for Stortinget på grunn av bestemmelsen i lovens § 5 første ledd eller uttalelsene i forbindelse med behandlingen av næringsmeldingen, men på grunn av Stortingets behandling av Innst. S. nr. 130 (1998-99) fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen. Bakgrunnen for komiteens innstilling var at den stilte seg kritisk til at to peruanske kvinner høsten 1998 ble gitt arbeidstillatelse i medhold av lovens § 8 annet ledd for å arbeide som barnepiker. Et flertall uttaler (side 3 spalte 2 siste avsnitt):

«Dersom Regjeringen ønsker å åpne for en ny praksis som åpner for arbeids- og oppholdstillatelse for arbeid i hjemmet, så er *dette flertallet* innforstått med at utlendingsloven § 5 annet ledd gir Kongen myndighet til å gi nærmere detaljbestemmelser i forskrift innenfor rammen av de retningslinjer Stortinget har fastsatt i medhold av utlendingsloven. *Dette flertallet* er imidlertid av den klare oppfatning at med bakgrunn i tidligere stortingsbehandlinger kan Regjeringen ikke alene avgjøre å åpne for arbeids- og oppholdstillatelse for nevnte kategori, uten at det er foretatt en politisk debatt i Stortinget om det er grunnlag for utvidelser av gjeldende regelverk for å gi arbeids- og oppholdstillatelse til arbeidstakere utenfor EØS-området. For den kategorien det her er tale om, arbeid i private hjem, har det ikke vært grunnlag for dette frem til nå, tvert imot.

Dette flertallet viser til Stortingets behandling av Dokument nr. 8:78 (1996-97), jf. Innst. S. nr. 238 (1996-97), om å endre dagens regelverk slik at det åpnes for å gi midlertidige arbeidstillatelser til utenlandske arbeidstakere som ønsker å arbeide i private hjem på midlertidig basis. *Dette flertallet* viser til at flertallet, i sine merknader på dette tidspunkt, kategorisk slo fast at *husarbeid ikke er et arbeid som kvalifiserer til arbeidstillatelse*. Det er *dette flertallets* klare oppfatning at arbeidstakerkategorien barnepiker må defineres innenfor kategorien arbeid i hjemmet. Hvorvidt barnepiker for fremtiden skal gis en særskilt definisjon må dette presiseres i forskrift.»

2 Kort om reguleringen av arbeidsinnvandringen til Norge

Lovens § 6 første og tredje ledd lyder:

«Utlending som akter å ta arbeid mot eller uten vederlag eller som vil drive ervervsvirksomhet i riket, må ha arbeidstillatelse.»

«Nordisk borger er unntatt fra kravet om arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse. Kongen kan ved forskrift fastsette ytterligere unntak.»

Ytterligere unntak er bl.a. gjort for noen arbeidsforhold av inntil tre måneders varighet. Utlendinger som omfattes av EØS-avtalen, trenger heller ikke arbeidstillatelse, men må ha oppholdstillatelse for opphold ut over tre måneder, eller seks måneder dersom utlendingen er arbeidssøkende.

Inntil fremmedloven av 27. juli 1956 trådte i kraft i 1957, var alle søknader om arbeidstillatelse gjenstand for en arbeidsmarkedsmessig vurdering, dvs. en vurdering av det innenlandske behovet for utenlandsk arbeidskraft på vedkommende område. På grunn av et stramt arbeidsmarked var det imidlertid sjelden at søknader om arbeidstillatelse ble avslått med forholdet på arbeidsmarkedet som begrunnelse, og i 1957 ble det slutt på å foreta en slik vurdering.

NOU 1973: 17 Innvandringspolitikk er en rapport fra et utvalg som ble nedsett i 1970 for å vurdere praktiseringen av retningslinjene for utenlandsk arbeidskraft. Flertallet foreslo at det ble innført restriksjoner på innvandringen, mens et mindretall foreslo å innføre en midlertidig innvandringsstopp. Mens denne varte, skulle det arbeides med å legge forholdene bedre til rette for de innvandrerne som var i landet. På bakgrunn av St.meld. nr. 39 (1973-74), der det ble redegjort for forslagene, sluttet Stortinget seg i det store og hele til mindretallets forslag.

Forskrift om midlertidig innvandringsstopp ble vedtatt ved kgl. res. 10. januar 1975, med virkning fra 1. februar 1975. Forskriften ble senere forlenget og gjaldt til utlendingsloven med tilhørende forskrift trådte i kraft 1. januar 1991. Mens utgangspunktet frem til innvandringsstoppen hadde vært at arbeidstillatelse skulle gis til utlending som hadde skaffet seg arbeid, skulle arbeidstillatelse nå ikke gis lenger med mindre utlendingen falt inn under et av unntakene fra innvandringsstoppen. Dette innebar prinsipielt at Norge gikk over til en ny innvandringspolitikk.

Gjennom behandlingen av Ot.prp. nr. 46 (1986-87) om utlendingsloven og St.meld. nr. 39 (1987-88) om innvandringspolitikken er det bestemt at Norge skal ha en regulert og kontrollert innvandring. Mens innvandringsstoppen innførte en generell stopp i adgangen til å få første gangs arbeidstillatelse, er utgangspunktet i utlendingsforskriften det motsatte: Det er gitt regler om hvilke vilkår som må være oppfylt for å få første gangs arbeidstillatelse (og oppholdstillatelse), og søkere som fyller vilkårene, har rett til tillatelse. De gruppene det var gjort unntak for i innvandringsstoppen, fylte stort sett vilkårene for å få tillatelse etter det nye regelverket da dette trådte i kraft. Senere

er forskriften flere ganger blitt utvidet til å omfatte søkere som ikke var omfattet av unntakene fra innvandringsstoppen.

Arbeidstillatelsene har ulik varighet. Korteste varighet er tre måneder, jf. forskriftens § 5 tredje ledd. Andre tillatelser kan gis for ett år, jf. forskriftens § 5 første ledd, to år, jf. forskriftens § 4a annet ledd, og fire år, jf. forskriftens § 4a første ledd. Felles for de nevnte tillatelsene er at de ikke danner grunnlag for varig innvandring til landet. De tillatelsene som gjør det, er regnet opp i forskriftens § 3 og kalles tillatelser som kan danne grunnlag for bosettingstillatelse. Paragrafen har inneholdt de samme søkergruppene fra regelverket trådte i kraft 1. januar 1991 til nå. Den uten sammenligning viktigste bestemmelsen er den såkalte spesialistbestemmelsen, jf. § 3 annet ledd bokstav a og pkt. 4 nedenfor.

3 Rapporten «Arbeidskraftbehov og rekruttering fra utlandet» fra en interdepartemental arbeidsgruppe

Våren 1998 satte Regjeringen ned en interdepartemental arbeidsgruppe som skulle utrede mulighetene for økt rekruttering av arbeidskraft fra utlandet og virkninger av ulike tiltak for arbeidsmarkedet og samfunnet for øvrig, jf. også sitatet fra næringsmeldingen under pkt. 1 (2) foran. Tiltakene skulle drøftes i forhold til innvandringspolitiske og arbeidsmarkedspolitiske mål. Utredningen skulle gi regjeringen et grunnlag for å kunne ta stilling til eventuelle forslag til regelendringer eller andre tiltak. Gruppen, som hadde medlemmer fra Kommunal- og regionaldepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finans- og tolldepartementet, Justis- og politidepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Utenriksdepartementet, avga sin rapport 1. februar 1999 under tittelen «Arbeidskraftbehov og rekruttering fra utlandet».

To av tiltakene arbeidsgruppen foreslo, var å myke opp spesialistbestemmelsen og bestemmelsen om sesongarbeidskraft. Det redegjøres for arbeidsgruppens vurdering av bestemmelsene under henholdsvis pkt. 4.2 og 5.2 nedenfor.

4 Spesialistbestemmelsen

4.1 Bestemmelsens innhold

---

(1) Som det fremgår under pkt. 2, var det før innvandringsstoppen ble innført, ikke behov for bestemmelser om ulike typer arbeidssøkere. Da forskriften om innvandringsstopp kom, ble spesialistene omfattet av unntaksbestemmelsen i forskriftens § 3 bokstav j:

«I det tidsrom innvandringsstoppen gjelder, kan det innvilges arbeidstillatelse til utenlandsk borger bare i følgende tilfeller:

...
j) Spesialister, fagutdannet personell og nøkkelpersonell som anses absolutt nødvendig for en virksomhet.

Denne unntaksklausul omfatter to hovedgrupper:

1. Grupper av utenlandske arbeidstakere som engasjeres av norsk eller utenlandsk industri for tidsbegrensede oppdrag.
2. Utenlandske arbeidstakere (på individuell basis) som anses absolutt nødvendig for en bedrift.»

Bestemmelsen ble videreført i utlendingsforskriften som § 3 annet ledd bokstav a og lyder fra 1. januar 1993:

«Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse at søkeren

- a) er fagutdannet på høyere nivå eller har spesielle kvalifikasjoner. Det er et vilkår at kompetansen anses som absolutt nødvendig for virksomheten, og at stillingen ikke kan besettes ved innenlandsk arbeidskraft. Arbeidstilbudet skal normalt gjelde for minst ett år. Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor og om nødvendig godkjennende fagmyndighet, og kan dessuten innhentes fra aktuelle interesseorganisasjoner,»

Fra 1. januar 1991 til 1. januar 1993 sto det i første punktum: «er spesialist, fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner».

Selv om ordet «spesialist» ikke finnes i bestemmelsen lenger, omtales den likevel under sin tidligere betegnelse «spesialistbestemmelsen», som også brukes i denne meldingen.

En tillatelse etter spesialistbestemmelsen kan danne grunnlag for bosettingstillatelse. Dette innebærer at dersom vilkårene for å inneha tillatelsen er oppfylt i tre år, har innehaveren i utgangspunktet rett til bosettingstillatelse etter søknad. Denne tillatelsen gir rett til opphold og generell adgang til å ta arbeid og drive ervervsvirksomhet i landet uten tidsbegrensning.

Tillatelsen gir også de nærmeste familiemedlemmene til innehaveren rett til arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse etter søknad.

(2) En bestemmelse som tilsvarer bestemmelsen i § 3 annet ledd bokstav a finnes i § 5 tredje ledd bokstav b for arbeidsforhold av inntil tre måneders varighet. Utformingen av sistnevnte bestemmelse bør samordnes med det som blir den endelige utformingen av § 3 annet ledd bokstav a.

(3) Utlendingsloven innførte gruppearbeidstillatelse, jf. lovens § 10, som et nytt begrep. Som følge av dette er en bestemmelse tilsvarende bestemmelsen i innvandringsstopps § 3 bokstav j nr. 1 nå gitt som forskrift til lovens § 10. Det er et vilkår for gruppearbeidstillatelse at utlendinger som omfattes av slik tillatelse, hver for seg må fylle vilkårene i § 3 annet ledd bokstav a. En endring av vilkårene for å få tillatelse etter § 3 annet ledd bokstav a vil således også ha virkning for hvem som kan komme til landet på grunnlag av gruppearbeidstillatelse. Betydningen av gruppearbeidstillatelser er for øvrig sterkt redusert etter at EØS-avtalen trådte i kraft.

4.2 Arbeidsgruppens synspunkter på bestemmelsen

Arbeidsgruppen nevnt under pkt. 3 gir i sin rapport følgende redegjørelse for praktiseringen av bestemmelsen:

«I 1997 ble det innvilget 248 førstegangs arbeidstillatelser etter § 3 annet ledd bokstav a til personer som var bosatt i utlandet. I tillegg kommer første gangs tillatelser etter denne bestemmelsen til personer som hadde opphold i Norge på et annet grunnlag, f.eks. som utdanningsøkende, da tillatelsen ble gitt.

For å oppfylle vilkåret om å være fagutdannet på høyere nivå, må søkeren ha utdanning fra universitet eller høyskole eller annen utdanning av minst to til tre års varighet ut over videregående skoles nivå. Dersom søkeren har gjennomgått internopplæring i en bedrift i utlandet, kan det gjøres unntak fra det formelle kravet til utdanning.

Som et alternativ til utdanning kan søkeren ha «spesielle kvalifikasjoner». Slike kvalifikasjoner kan erverves gjennom praktisk erfaring på et fagområde. Dersom det er mulig å oppnå samme kompetanse gjennom formell utdanning, må som hovedregel praksisen være noe lengre enn den tilsvarende utdanningen. For øvrig beror det på en konkret vurdering hvorvidt søkeren kan sies å ha «spesielle kvalifikasjoner». Når det gjelder rene lederstillinger, legges det i utgangspunktet avgjørende vekt på arbeidsgiverens vurdering dersom søkerens personlige egenskaper, f.eks. lederevner og erfaringsbakgrunn, har vært bestemmende for at søkeren har fått stillingen. For å anse vilkåret om at søkerens kompetanse må være «absolutt nødvendig for virksomheten» for oppfylt, må kompetansen være en forutsetning for å få utført det aktuelle arbeidet, som må være en del av den ordinære virksomheten.

For å anse vilkåret om at «stillingen ikke kan besettes ved innenlandsk arbeidskraft» for oppfylt, må det ikke være registrert ledigmeldt eller arbeidssøkende kvalifisert arbeidskraft i arbeidsmarkedsetatens landsdekkende dataregistre.»

Arbeidsgruppen foreslo at bestemmelsen ble endret ved at det åpnes for at flere enn søkere som er «fagutdannet på høyere nivå eller har spesielle kvalifikasjoner» kan gis tillatelse, jf. gjengivelsen av nåværende ordlyd under pkt. 4.1. Dette kunne skje ved at «på høyere nivå» utgår. Det ville da bli «lettere å få dekket behovet for faglært arbeidskraft, for eksempel i helse- og omsorgssektoren og IT-bransjen. I disse bransjene har det vist seg vanskelig å dekke arbeidskraftbehovet, selv med rekruttering innenfor de nordiske land og i andre EØS-land». Dessuten kunne «absolutt» utelates fra annet punktum, en endring som imidlertid ikke ble antatt å få betydning i praksis.

Arbeidsgruppen viste til at følgende taler mot å utvide bestemmelsens anvendelsesområde:

«Større innvandring av personer som har mulighet til å ha med seg familien og få varig opphold etter tre år, vil kunne føre til økt etterspørsel etter boliger og en del offentlige tjenester. Det kan forsterke pressproblemer hvis ikke slik arbeidskraft bevisst kanaliseres til virksomhet utenfor sentrale strøk, f.eks. til helsetjenesten i distriktene.

Dersom utviklingen på arbeidsmarkedet skulle innebære at en stor del av de nye innvandrerne blir arbeidsledige etter at de har fått bosettingstillatelse og dermed rett til varig opphold, må det antas at størsteparten av dem likevel blir boende i Norge. Dette kan forsterke arbeidsledigheten i perioder med liten etterspørsel etter arbeidskraft.

Utvidet rekruttering av kvalifisert arbeidskraft fra utviklingsland kan føre til at enkelte av disse landene tappes for kunnskapsressurser. Dette vil komme i konflikt med norske bistandspolitiske målsettinger.»

Arbeidsgruppen konkluderte med at den la avgjørende vekt på at det kan være behov for faglært arbeidskraft som ikke kan dekkes innenfor gjeldende regelverk, og at en endring som foreslått ville gjøre regelverket mer fleksibelt.

4.3 Et forslag til endring av bestemmelsen har vært ute til høring

---

Det er departementets oppfatning at arbeidsmarkedet i Norge er for stramt på enkelte områder av næringslivet, jf. også under pkt. 4.4 nedenfor. På denne bakgrunn ble det sendt på høring et forslag til endring av forskriftens § 3 annet ledd bokstav a i overensstemmelse med arbeidsgruppens forslag. Dette ble gjort ved høringsbrev av 8. april 1999, der det også ble foreslått en rekke andre endringer i utlendingsforskriften, og dessuten noen endringer i utlendingsloven. Høringsfristen gikk ut 1. juli 1999. Det kom inn 46 uttalelser, hvorav ni ikke hadde merknader. Av de 11 som har uttalt seg til forslaget om å endre spesialistbestemmelsen, er det bare Landsorganisasjonen i Norge som stiller seg negative og etterlyser en konsekvensutredning av en slik endring.

4.4 Departementets vurdering av en utvidelse av bestemmelsens rekkevidde

---

Departementet er enig i at de forhold som den nevnte arbeidsgruppen mener taler mot å utvide bestemmelsens rekkevidde, er relevante innvendinger. Det er imidlertid av stor betydning for næringslivet, og dermed også for det norske samfunnet, at virksomheter skal kunne opprettholdes og eventuelt utvides, og at ny virksomhet skal kunne etableres, uten at mangel på arbeidskraft skal sette en stopper for dette. Alternativet vil kunne være at virksomheter flyttes til utlandet eller etableres der. På denne bakgrunn har departementet et overordnet ønske om å legge best mulig til rette for at behovet for arbeidskraft i årene fremover skal kunne dekkes, og det behovet det kan være for faglært arbeidskraft fra utlandet som ikke kan dekkes innenfor gjeldende regelverk, bør lede til at bestemmelsen mykes opp.

Departementet vil understreke følgende:

- I den grad det finnes innenlandsk arbeidskraft til jobbene, herunder utlendinger som er bosatt i Norge, går denne arbeidskraften foran. Det er et

uttrykkelig vilkår etter spesialistbestemmelsen at det ikke kan skaffes innenlandsk arbeidskraft. Departementet er meget bekymret for den høye arbeidsledigheten blant ikke-vestlige innvandrere. I tiden fremover er det helt nødvendig å få til både en holdningsendring blant arbeidsgivere når det gjelder å ansette utlendinger i ledige stillinger, og økt kvalifisering av innvandrerbefolkningen, herunder ved å sørge for bedre norskopplæring. Det er i utgangspunktet ingen trussel mot sysselsetting av utlendinger i Norge å gi flere fagutdannede søkere fra utlandet adgang til å få arbeidstillatelse, idet det behovet næringslivet har for arbeidskraft, som nevnt skal dekkes ved den arbeidskraften som til enhver tid er tilgjengelig blant utlendingene som er i landet, før det er adgang til å gå utenfor landets grenser, jf. likevel neste strekpunkt. Som påpekt av arbeidsgruppen, vil det imidlertid i perioder med liten etterspørsel etter arbeidskraft kunne forsterke arbeidsledigheten dersom de nye innvandrerne blir arbeidsledige etter at de har fått bosettingstillatelse og dermed rett til varig opphold.

- I henhold til EØS-avtalen har utlendinger som er omfattet av den, krav på å bli behandlet på linje med innenlandsk arbeidskraft. Dette innebærer at disse utlendingene kan ta enhver ledig stilling de måtte bli tilbudt, og at arbeidsgivere kan ansette slik utlending uansett hvor mye innenlandsk arbeidskraft som måtte være tilgjengelig. Dessuten: Det er en forpliktelse etter EØS-avtalen at søking etter arbeidskraft fra EØS-området skal gå foran søking fra land utenfor. Slik søking er en oppgave som skal ivaretas av arbeidsmarkedsetaten. Det fremgår av bestemmelsen at uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor, som da også skal ha undersøkt muligheten for å få en EØS-borger til den ledige stillingen. Bare dersom dette ikke har vært mulig, kan en utlending utenfor EØS-området ansettes. Dette bør også fremgå av den nye ordlyden av bestemmelsen. En eventuell utvidelse av EØS-området vil ha til følge at det blir desto mindre aktuelt å tilby utlendinger utenfor dette området arbeid i henhold til spesialistbestemmelsen, enten denne blir endret eller ikke.

4.5 Forslag til ny ordlyd av § 3 annet ledd bokstav a

Det bør synliggjøres i bestemmelsen at ikke bare innenlandsk arbeidskraft, men også arbeidskraft fra EØS-området, har fortrinnsrett til ledige stillinger. Som nevnt foran gjelder dette også i dag, idet det er en forpliktelse etter EØS-avtalen. Når dette tas med i høringsforslaget (og arbeidsgruppens forslag), blir ordlyden:

- «Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse at søkeren
- a) er *fagutdannet eller* har spesielle kvalifikasjoner. Det er et vilkår at kompetansen anses *som nødvendig* for virksomheten, og at stillingen ikke kan besettes ved innenlandsk arbeidskraft *eller arbeidskraft fra EØS-området*. Arbeidstilbudet skal normalt gjelde for minst ett år. Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor og om nødvendig godkjennende fagmyndighet, og kan dessuten innhentes fra aktuelle interesseorganisasjoner.»

Departementet ønsket i utgangspunktet å slutte seg til dette forslaget, men er etter en inngående vurdering kommet til at det er behov for å kunne kreve fagutdanning på høyere nivå i særlige tilfeller. Det foreslås at hovedelementet i

forslaget, nemlig at bestemmelsen skal gjelde arbeidskraft som er fagutdannet, men ikke på høyere nivå, beholdes. Det foreslås imidlertid at det gis hjemmel til å gjøre unntak fra dette ved å tilføye et nytt annet og tredje punktum i bestemmelsen med følgende ordlyd:

Dersom særlige hensyn tilsier det, kreves det fagutdanning på høyere nivå. Departementet kan gi nærmere retningslinjer.

Som det fremgår av pkt. 4.1 foran, gjaldt spesialistbestemmelsen fra 1. januar 1991, da utlendingsloven og forskriften trådte i kraft, til 1. januar 1993 søker som er «spesialist, fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner». Dette ble da endret til «er fagutdannet på høyere nivå eller har spesielle kvalifikasjoner». Det var flere grunner til dette. For det første kom en til at «spesialist» ikke sa noe mer enn det som ligger i å være fagutdannet eller ha spesielle kvalifikasjoner. Videre hadde det vist seg meget vanskelig å få verifisert attester for utdanning på lavere nivå i enkelte yrker/land. Først når fagutdanningen er på høyere nivå, er det notoritet over attestene. Dessuten er det enkelte yrker der en ikke bør nøye seg med utdanning på lavere nivå, idet dette nivået heller ikke er etterspurt i hjemlandet. Endelig hadde det vist seg å foregå misbruk av bestemmelsen ved at stillinger ble skreddersydd for slektninger og venner av herboende fra hans eller hennes opprinnelige hjemland. Dette ble atskillig vanskeligere etter at det ble krevd fagutdanning på høyere nivå.

På bakgrunn av foranstående bør det være mulig fortsatt å kreve fagutdanning på høyere nivå når særlige hensyn tilsier det.

4.6 Konklusjon

Departementet foreslår at forskriftens § 3 annet ledd bokstav a blir endret slik (endringene i forhold til nåværende bestemmelse er satt i kursiv):

«Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse at søkeren

- a) er *fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner. Dersom særlige hensyn tilsier det, kreves det fagutdanning på høyere nivå. Departementet kan gi nærmere retningslinjer.* Det er et vilkår at kompetansen anses som nødvendig for virksomheten, og at stillingen ikke kan besettes ved innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS-området. Arbeidstilbudet skal normalt gjelde for minst ett år. Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor og om nødvendig godkjennende fagmyndighet, og kan dessuten innhentes fra aktuelle interesseorganisasjoner.»

5 Sesongarbeidskraft

5.1 Bestemmelsens innhold

---

§ 2 tredje ledd i forskriften om innvandringsstopp, jf. pkt. 2 foran, lød:

«I tiden 15. mai - 30. september kan arbeidstillatelse for kortvarig sesongarbeid i inntil 3 måneder gis i samsvar med fremmedforskriftenes § 52. Arbeidsdirektoratet gir nærmere retningslinjer for behandlingen av søknader om arbeidstillatelse i den forbindelse.»

Bestemmelsen ble videreført i utlendingsforskriften som § 5 annet ledd bokstav a og har stått uendret fra 1. januar 1991 med følgende ordlyd:

«Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse for arbeidsforhold av inntil tre måneders varighet at søkeren

- a) i tidsrommet 15. mai til 31. oktober skal arbeide innen typisk sesongregulert virksomhet eller i forbindelse med ordinær ferieavvikling, og at vedkommende arbeidskontor samtykker etter nærmere retningslinjer fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet. Tillatelse gis ikke for lengre tid enn tre måneder regnet fra den dato utlendingen reiste inn i riket.»

I denne meldingen legges det til grunn at bestemmelsen om sesongarbeidere er § 5 tredje ledd bokstav a, idet et nytt annet ledd i § 5 trer i kraft 1. januar 2000, jf. vedlegget.

I medhold av § 5 fjerde ledd kan tillatelsene forlenges innenfor tremånedersperioden, og i ekstraordinære tilfeller kan de også forlenges ytterligere inntil én måned.

5.2 Arbeidsgruppens synspunkter på bestemmelsen

Arbeidsgruppen nevnt under pkt. 3 gir i sin rapport følgende redegjørelse for praktiseringen av bestemmelsen:

«Da antallet utenlandske arbeidstakere til innhøstingsarbeid i jord- og hagebruksnæringen er relativt høyt, er det de senere årene utviklet en ordning med fastsettelse av maksimalkvoter for slike tillatelser. Kvoten blir fastsatt for ett år av gangen på bakgrunn av opplysninger fra de lokale landbrukskontorene til arbeidsmarkedsetaten og fordeles til fylkene etter behov. Kvoteordningen innebærer en administrativt forenklet prosedyre for innvilgelse av slike tillatelser. I 1997 ble kvoten fastsatt til 6 810 tillatelser. Dette var en økning på 20% fra året før fordi det da hadde vist seg vanskelig å få innenlandsk arbeidskraft til innhøstingsarbeid. I 1997 kom 6 088 personer til landet med sesongarbeidstillatelse, de fleste fra Øst-Europa og særlig fra Polen. Det ble gitt 30 individuelle tillatelser i tillegg til kvoten. For 1998 ble kvoten fastsatt til 8 000 tillatelser. Det ble innvilget 7 700 slike tillatelser, mens 78 sesongarbeidstillatelser ble gitt utenfor kvoten.»

Arbeidsgruppen foreslo at bestemmelsen ble utvidet til å gjelde hele året, ved at «i tidsrommet 15. mai til 31. oktober» ble strøket, jf. gjengivelsen av nåværende ordlyd under pkt. 5.1. Den enkelte søker skulle fortsatt bare kunne få tillatelse i inntil tre måneder, med mulighet for forlengelse til inntil fire måneder i ekstraordinære tilfeller. Det ville da bli

«lettere å få dekket behovet for sesongarbeidskraft til jord- og hagebruk i en noe lengre tidsperiode. F.eks. er det enkelte steder behov for å komme i gang med utplanting av jordbærplanter allerede 1. mai, mens det er behov for hjelp til innhøsting av rosenkål frem til 15. november. Når den årlige kvoten for denne typen arbeid fastsettes, må det tas hensyn til en eventuell utvidelse av tidsrommet.

Det blir dessuten mulig å få dekket behovet for arbeidskraft også til annet sesongarbeid enn i sommerhalvåret, f.eks. til turistnæringen om vinteren eller til ulike former for vinterfiske. Det synes mest aktuelt bare å gi individuelle tillatelser til slikt arbeid.»

Arbeidsgruppen viste til at følgende taler mot å utvide bestemmelsens anvendelsesområde:

«Den foreslåtte utvidelsen kan gjøre det vanskeligere for innenlandsk arbeidskraft som ønsker det, å få sesongarbeid. Man bør fortsatt forsøke å formidle ledigmeldt innenlandsk arbeidskraft før det gis tillatelse til å rekruttere arbeidskraft fra utlandet. Utvidet adgang til bruk av sesongarbeidere kan videre øke mulighetene for at lite attraktive lønns- og arbeidsvilkår videreføres. Utenlandsk arbeidskraft som ikke er organisert og som stiller beskjedne krav så lenge de får anledning til å arbeide her, kan bidra til en slik utvikling.»

Arbeidsgruppen konkluderte med at de mulige positive konsekvensene ved en utvidelse til hele året veier tyngst. Også i dag prioriterer arbeidsmarkedsetaten bruk av innenlandsk arbeidskraft, men det har vist seg vanskelig å få dekket behovet på den måten i enkelte næringer.

5.3 Et forslag til endring av bestemmelsen har vært ute til høring

---

Høringsbrevet nevnt under pkt. 4.3 foran omfattet også et forslag til endring av forskriftens § 5 tredje ledd bokstav a i overensstemmelse med arbeidsgruppens forslag. Av de ni som har uttalt seg til dette forslaget, er det bare Landsorganisasjonen i Norge som stiller seg negative, «da det kan føre til utglidninger i forhold til utlendingsforskriften og arbeidsmiljølovens bestemmelser om midlertidige tilsetninger».

5.4 Departementets vurdering av en utvidelse av bestemmelsens rekkevidde

---

Departementet er enig i at de forhold som den nevnte arbeidsgruppen mener taler mot å utvide bestemmelsens rekkevidde, er relevante innvendinger. I likhet med det som er uttalt foran når det gjelder spesialistene, er det imidlertid departementets ønske at regelverket ikke skal være til hinder for at et udekket behov for sesongarbeidskraft kan bli dekket med arbeidskraft fra utlandet. På denne bakgrunn er det departementets oppfatning at bestemmelsen bør endres til å gjelde hele året. Også i denne forbindelse understrekes det at i den

grad det finnes innenlandsk arbeidskraft til jobbene, herunder utlendinger som er bosatt i Norge, går denne arbeidskraften foran. Det samme gjelder arbeidskraft fra EØS-området.

Så lenge sesongarbeidstillatelser bare kan gis i sommerhalvåret, er det ikke behov for noen karantenebestemmelse. Samme utlending kan komme tilbake med slik tillatelse år etter år. Dette bør etter departementets mening fortsatt være mulig, men det skal ikke være mulig å gå over fra den ene sesongarbeidstillatelsen til den andre og bli her året rundt. Det bør derfor tas inn en bestemmelse i § 5 om at utlendinger som har hatt sesongarbeidstillatelse, må ha oppholdt seg utenfor riket i ni måneder for at de skal kunne få ny tillatelse etter samme bestemmelse.

5.5 Konklusjon

Departementet foreslår at forskriftens § 5 tredje ledd bokstav a blir endret ved at ordene «i tidsrommet 15. mai til 31. oktober» tas ut av bestemmelsen. Dessuten gis det en ny bestemmelse med følgende ordlyd:

«Utlending som har hatt tillatelse etter tredje ledd bokstav a, gis ikke ny tillatelse etter denne bestemmelsen før etter ni måneders opphold utenfor riket.»

6 Ny bestemmelse om barnepassere

6.1 Bakgrunnen for at departementet ønsker en barnepasserbestemmelse

---

To enkeltsaker departementet behandlet høsten 1998 har etter departementets mening synliggjort behovet for en ny bestemmelse i utlendingsforskriften som åpner for å gi arbeidstillatelse til utlending som skal arbeide som barnepasser. jf. også pkt. 1 (4).

Det er kulturhensyn og muligheten for å gjøre det lettere for tospråklige familier å ivareta sin flerkulturelle tilknytning som er bakgrunnen for at departementet ønsker en bestemmelse som gir adgang til at slike familier kan ansette utlending fra den ene av foreldrenes opprinnelsesland som barnepasser.

Barnepasseren skal være formidler av sitt hjemlands språk og kultur i den tospråklige familien for at barna lettere skal kunne tilegne seg og ivareta begge foreldrenes morsmål og kultur.

6.2 Innholdet i en eventuell ny bestemmelse

Ved bruk av betegnelsen «barnepasser» vil bestemmelsen bli kjønnsnøytral.

6.2.1 Tilknytning/slektskap mellom søkeren og familien

Departementet har vurdert om det bør stilles som vilkår at det allerede på søknadstidspunktet er opparbeidet tilknytning mellom barna i familien og barnepasseren. Dette var situasjonen i de to sakene det er vist til foran.

En bestemmelse med dette vilkåret innebærer at familien må ha hatt et tidligere utenlandsopphold, at de der benyttet seg av barnepasser fra mors eller fars hjemland, og at det er denne personen som nå søker om arbeidstillatelse. Dette vil gi en meget snever bestemmelse, som vil favorisere en liten gruppe arbeidsgiverfamilier. Ønsket om å videreføre morsmål og kulturarv i en tospråklig familie fra begge foreldrene til barna kan være like sterkt i andre tilfeller, også der familien utelukkende har bodd i Norge. Barnepasser fra mors eller fars opprinnelige hjemland kan spille en verdifull rolle i denne forbindelse, og departementet ønsker at regelverket ikke skal være til hinder for dette.

For å motvirke muligheten for at bestemmelsen - i strid med sin hensikt - blir brukt som hjemmel for familiegjening mellom herboende og en søker som faller utenfor de ordinære reglene for familiegjening, vil det bli satt vilkår om at det ikke må foreligge slektskap mellom søkeren og arbeidsgiverfamilien.

6.2.2 Tospråklighet

Departementet skiller mellom tospråklighet av opprinnelse og tillært tospråklighet. Det siktes i de tillært tospråklige tilfellene f.eks. til familier der begge foreldrene er av norsk opprinnelse, men utenlandsopphold har gjort familien tospråklig.

Departementet mener det bør være et krav at familien er tospråklig av opprinnelse, hvorav det ene språket skal være norsk. Det innebærer at en av foreldrene må være født norsk. Begge foreldrene kan være norske statsborgere, men det forutsettes at en av dem er av en annen nasjonal opprinnelse. Det kreves at søkeren er oppvokst med samme språk- og kulturbakgrunn som den av foreldrene som ikke er født norsk.

Også der begge foreldrene er av utenlandsk opprinnelse, kan familien ønske å ivareta hjemlandets språk og kultur. Dersom begge er av samme utenlandske opprinnelse, vil de ha større mulighet til å ivareta det tidligere hjemlandets språk og kultur i familien, enn der foreldrene er fra forskjellige land. De vil derfor ikke ha det samme behovet for barnepasser fra tidligere hjemland for å sikre en flerkulturell oppdragelse. Innvilgelse av arbeidstillatelse til barnepasser fra en av, eller begge, foreldrenes opprinnelige hjemland kan bidra til det motsatte av et tospråklig og flerkulturelt oppvekstmiljø i familien, og dermed svekke såvel barnets som foreldrenes bruk av og kjennskap til norsk språk og kultur. Selv om situasjonen ikke alltid vil være slik, er det departementets oppfatning at disse tilfellene i utgangspunktet faller utenfor de formål som den nye bestemmelsen er ment å skulle ivareta.

6.2.3 Tillatelsens varighet

Departementet foreslår at tillatelser etter den nye bestemmelsen gis en lengste varighet på to år. En slik tidsbegrensning passer best med forskriftens system og med at den søkergruppen det er naturlig å sammenligne med, au parene, også gis tillatelse for inntil to år. Dette innebærer at tillatelsen ikke danner grunnlag for bosettingstillatelse. Aktuelle familier kan dermed få hjelp til barnepass og flerkulturell og tospråklig oppdragelse i en periode, samtidig som bestemmelsen ikke åpner for varig innvandring til Norge.

6.2.4 Familiegjening

Departementet foreslår at tillatelsen kan danne grunnlag for familiegjening mellom barnepasseren og hans eller hennes nærmeste familiemedlemmer på samme måte som for au pairer og andre som har tillatelse som ikke danner grunnlag for bosettingstillatelse.

6.2.5 Arbeidskontrakt

Det legges opp til at arbeidskontrakten, inklusive lønnsforhold, må tilfredsstillende vilkår fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet.

6.3 Konklusjon

Departementet foreslår at det sendes på høring en ny forskriftsbestemmelse som gir opprinnelig tospråklige familier adgang til å ansette utlending i sitt hushold i inntil to år for å passe familiens barn. Det forutsettes at en av foreldrene er norsk borger som er født norsk. Barnepasserer forutsettes å ha samme kultur- og språkbakgrunn som den andre av foreldrene. Slektninger av familien vil ikke kunne få tillatelse.

7 Administrative og økonomiske konsekvenser

Dersom forslaget om å utvide rekkevidden av spesialistbestemmelsen blir satt i kraft, må det påregnes et økt antall søknader om arbeidstillatelse i forhold til i dag. Det er usikkert hvor stor økning det vil bli tale om. Søknader som innvilges, vil i en del tilfeller bli etterfulgt av søknader om familiegjennomføring. Det er ikke mulig å anslå antall søknader, men det bør legges til grunn at det blir nødvendig å styrke saksbehandlingsapparatet noe både hva angår utlendingsmyndighetene og arbeidsmarkedsetaten. På den annen side vil den arbeidskraften som kommer til landet i medhold av bestemmelsens nye anvendelsesområde, bidra til å styrke norsk næringsliv/offentlig sektor, idet det vil lette tilgangen på arbeidskraft i enkelte utsatte sektorer som helse- og omsorgssektoren og IT-sektoren.

En utvidelse av bestemmelsen om sesongarbeidskraft til å gjelde hele året, antas ikke å få nevneverdige administrative eller økonomiske konsekvenser. Antall søknader om sesongarbeid i vinterhalvåret antas å bli relativt lite. Selv om det må påregnes at utvidelsen vil resultere i en del søknader for tidsrommet umiddelbart forut for 15. mai og etter 31. oktober, antas det at disse isolert sett vil kunne håndteres innenfor dagens opplegg og ressurser. Det vises i denne forbindelse til pkt. 5.2 foran, der det fremgår at det må tas hensyn til utvidelsens betydning for jord- og hagebruksnæringen når den årlige kvoten for denne typen arbeid fastsettes.

Hva en eventuell ny bestemmelse om barnepassere angår, dreier det seg om å sende et forslag til forskriftsbestemmelse på høring. Etter en eventuell høring vil uttalelsene til forslaget bli behandlet på vanlig måte, og det gjenstår å se hva den endelige ordlyden blir. Uansett vil det dreie seg om et antall søknader som ikke alene vil få nevneverdige administrative eller økonomiske konsekvenser.

Som det fremgår, vil alle tre endringer medføre en viss økning i antall søknader, usikkert på hvilket nivå. Selv om det antas at de to sistnevnte endringene bare vil få små administrative og økonomiske konsekvenser, forsterker de det behovet for å styrke saksbehandlingsapparatet som antas å oppstå dersom spesialistbestemmelsen endres. Det er imidlertid så mange usikkerhetsmomenter knyttet til en tallfesting av behovet at dette ikke er beregnet.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 10. desember 1999 om regulering av arbeidsinnvandring blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) kapittel 1 ¹⁾

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

Virkeområde, jfr. lovens § 1

§ 1. Virkeområde

Loven og denne forskrift gjelder for utlendingers adgang til riket og deres opphold her, jfr. lovens § 1 første ledd.

Loven og denne forskrift gjelder for utlendinger tilknyttet diplomatiske eller lønte konsulære stasjoner (representasjoner) i riket, ansatte i mellomstatlige organisasjoner og oppdragstakere for mellomstatlige organisasjoner eller konvensjonsorganer, deres ektefeller eller samboere og forsørgede barn og utlendinger som er i privat tjeneste hos personer som nevnt, med de unntak og presiseringer som følger av §§ 145 til 150. Det samme gjelder for utlendinger som er hjelpepersonale ved diplomatisk eller konsulær stasjon.

Loven og denne forskrift får anvendelse på den norske del av kontinental-sokkelen og for Jan Mayen, med de unntak og presiseringer som følger av §§ 151 - 155.

Loven og denne forskrift gjelder ikke for Svalbard, med mindre noe annet følger av § 156.

Loven og denne forskrift gjelder ikke for norske skip i utenriks fart, med mindre noe annet følger av § 157.

For utlending som omfattes av EØS-avtalen, er det gitt særlige regler i kapittel 8 i loven og denne forskrift, jfr. §§ 158 - 183. I tillegg gjelder bestemmelsene i de øvrige kapitlene så langt de passer.

Også norske statsborgere kan pålegges plikter etter loven og forskriften, jfr. lovens § 1 annet ledd.

Bestemmelser om regulering av innvandringen, jfr. lovens 5 annet ledd

§ 2. Alminnelige innvandringsregulerende vilkår for arbeidstillatelse og oppholdstillatelse

For at første gangs arbeidstillatelse skal gis til søker som nevnt i §§ 3 til 5a, med unntak av § 3 annet ledd bokstav c, § 4a første ledd bokstav f og § 5a, må følgende vilkår være oppfylt:

1. Det må foreligge konkret tilbud om arbeid utstedt på fastsatt skjema fra arbeidsgiver eller fremlegges standardisert arbeidskontrakt undertegnet av søker og arbeidsgiver. Arbeidstilbudet må stå åpent til oppgitt dato. Arbeidsgiver med forretningssted i riket må stå ansvarlig overfor utlendingsmyndighetene i henhold til loven og forskriften. Har arbeidsgiver ikke forretningssted i riket, må oppdragsgiver med forretningssted i riket

---

¹⁾ Fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990 nr. 1017 med hjemmel i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). Ikrafttreden 1. januar 1991. Ajourført med endringer som trer i kraft 1. januar 2000

- innestå for tilbudet overfor arbeidstaker og være ansvarlig overfor utlendingsmyndighetene.
2. Lønns- og arbeidsvilkår må ikke være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale, regulativ eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke. Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer i samråd med Arbeidsdirektoratet.
  3. Det må som hovedregel dreie seg om heltidsarbeid for én arbeidsgiver.

Tillatelse til søker som nevnt i §§ 3 annet ledd, 4a, 5 og 5a skal knyttes til et bestemt arbeid og et bestemt arbeidssted. Når særlige grunner taler for det, kan slike begrensninger fastsettes også i andre tilfeller.

For at første gangs arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse skal gis til søker som nevnt i §§ 3 til 5a, må søkeren være fylt 15 år. Når søkeren er mellom 15 og 18 år, må samtykke foreligge fra foreldre eller andre som utøver foreldreansvar over søkeren.

For at første gangs arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse skal gis til søker som nevnt i §§ 4 til 5a, må verken utenrikspolitiske, sikkerhetsmessige eller innvandringspolitiske hensyn tale mot det, og søkerens formål med oppholdet må være i overensstemmelse med den tillatelse det søkes om.

§ 2a. Overgang mellom tillatelser

Selv om de fastsatte vilkårene for første gangs arbeidstillatelse er oppfylt, har utlending som har eller har hatt oppholdstillatelse i medhold av § 4 første ledd, likevel ikke rett til slik tillatelse før etter fem års opphold utenfor riket, med unntak av tillatelse etter § 5 første ledd bokstav a. Tillatelse kan nektes når dette anses å være i samsvar med forutsetningene for at første gangs tillatelse i medhold av § 4 første ledd ble gitt. Utlending fra region fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet kan likevel gis tillatelse etter § 4a og § 5 tredje ledd bokstav a.

Utlending som har eller har hatt tillatelse i medhold av de særskilte retningslinjene for søkere fra regioner fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet, gitt med hjemmel i § 4a første ledd bokstav c eller annet ledd bokstav a, gis som hovedregel ikke første gangs arbeidstillatelse etter § 3 annet ledd og § 5 første ledd bokstav b og tredje ledd bokstav b og c før etter fem års opphold i hjemlandet.

Utlending som omfattes av § 4a tredje ledd, gis som hovedregel ikke ny tillatelse etter § 4a før etter fem års opphold i hjemlandet.

Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer.

§ 3. Innvandringsregulerende vilkår for tillatelser som kan danne grunnlag for bosettingstillatelse

Det er et vilkår for arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse etter § 18 at søkeren

- a) er født av foreldre hvorav minst én var norsk borger på søkerens fødselstidspunkt, eller
- b) har vært fast ansatt i norsk rederi og innehatt stilling om bord på skip

registrert i Norsk Ordinært Register (NOR) i minst fire av de siste seks år før søknad fremsettes.

Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse at søkeren

- a) er fagutdannet på høyere nivå eller har spesielle kvalifikasjoner. Det er et vilkår at kompetansen anses som absolutt nødvendig for virksomheten, og at stillingen ikke kan besettes ved innenlandsk arbeidskraft. Arbeidstilbudet skal normalt gjelde for minst ett år. Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor og om nødvendig godkjennende fagmyndighet, og kan dessuten innhentes fra aktuelle interesseorganisasjoner,
- b) faller inn under formidlingsordningen til Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor,
- c) skal etablere og drive varig ervervsvirksomhet i riket, og tillatelse foreligger fra vedkommende myndighet i henhold til øvrig lovgivning. Det skal godtgjøres at det er økonomisk grunnlag for driften. Det må legges frem en nøyaktig beskrivelse av virksomhetens art, finansierings- og budsjettplaner og forhåndstilsagn om at nødvendige tillatelser vil bli gitt fra annen myndighet. Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor, som om nødvendig innhenter uttalelse fra bransje- eller yrkesorganisasjon, eller
- d) er tilsatt som professor eller i annen vitenskapelig stilling på tilnærmet samme nivå ved norsk offentlig universitet eller vitenskapelig høyskole.

Tillatelse etter denne paragraf kan fornyes og kan danne grunnlag for bosettingstillatelse og er i denne sammenheng uten begrensninger, jfr. lovens § 12.

§ 4. Innvandringsregulerende vilkår for oppholdstillatelser som ikke kan danne grunnlag for bosettingstillatelse

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter § 18 at søkeren har tilsagn om opptak ved utdanningsinstitusjon. Utlendingsdirektoratet gir i samråd med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet retningslinjer om hvilke utdanningsinstitusjoner og studier som godkjennes. Det er et vilkår at utdanningen er formålet med oppholdet og at det dreier seg om heltids utdanning. Det skal legges frem plan for utdanningen på fastsatt skjema. Med mindre noe annet fremgår av tillatelsen, er det en forutsetning at søkeren skal returnere til sitt hjemland etter endt utdanning og at forholdene på søknadstidspunktet ligger til rette for retur. Utlendingsdirektoratet kan gi særskilte retningslinjer for søkere fra regioner fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Tilsvarende er det et vilkår for oppholdstillatelse i til sammen inntil fire år at søkeren er utlending formidlet av Norges forskningsråd etter kulturavtale mellom Norge og annen stat eller stipendprogram formidlet av Norges forskningsråd.

Tilsvarende er det et vilkår for oppholdstillatelse i til sammen inntil to år at søkeren

- a) er forsker og skal oppholde seg ved universitet, institutt o.l. i forskningsøyemed. Det er et vilkår at oppholdet finansieres med egne midler,
- b) er skapende kunstner av yrke og sannsynliggjør at et opphold i riket har betydning for søkerens utvikling som kunstner,

- c) sprer kunnskap om Norge og norsk kultur i utlandet og skal fortsette med det, og sannsynliggjør at et opphold i riket har betydning for denne virksomheten, eller
- d) skal være idrettsutøver i riket og at denne virksomheten er formålet med oppholdet. Oppholdet må være nødvendig av hensyn til etablering eller videreutvikling av en idrettsgren. Uttalelse skal innhentes fra Norges Idrettsforbund.

Tillatelse etter denne paragraf kan fornyes. Tillatelsen danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse.

§ 4a. Innvandringsregulerende vilkår for arbeidstillatelse som ikke kan danne grunnlag for bosettingstillatelse

Det er et vilkår for arbeidstillatelse etter § 18 i til sammen inntil fire år at søkeren skal være

- a) forsker, stipendiat eller foreleser ved forskningsinstitutt eller utdanningsinstitusjon,
- b) medarbeider i etablert organisasjon som har til formål å drive ideell eller humanitær virksomhet. Det er et vilkår enten at behovet for utenlandsk arbeidskraft anses som nødvendig for virksomheten, eller at virksomheten i Norge er en del av et internasjonalt utvekslingsprogram. Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer,
- c) nødvendig medarbeider for gjennomføring av kontrakter eller for utvikling av norsk næringsliv. Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer og kan gi særskilte retningslinjer for søkere fra regioner fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet,
- d) ansatt i utenlandsk statselskap eller multinasjonalt selskap i riket og er fagutdannet på høyere nivå eller har spesielle kvalifikasjoner, når kompetansen anses som absolutt nødvendig for virksomheten,
- e) misjonær for trossamfunn av en viss størrelse som driver virksomhet som faller innenfor de rammer som er satt i lov 13. juni 1969 nr. 25 om trudomsamfunn og ymistanna, eller ansatt i slikt for å drive forkynnende virksomhet. Unntak fra kravet om at trossamfunnet må være av en viss størrelse, kan gjøres dersom det dokumenteres å foreligge et særlig behov for en misjonær,
- f) journalist eller annet personell i utenlandsk avis, radio eller fjernsyn, når søkeren er ansatt og lønnet av utenlandsk arbeidsgiver, eller
- g) idrettsutøver som selv skal delta i utøvelse av idrett på høyt nivå, eller som skal være trener for idrett på høyt nivå. Det er et vilkår at søkeren har drevet tilsvarende idrett eller hatt tilsvarende arbeid i utlandet i de senere år, og at kompetansen anses som absolutt nødvendig for virksomheten. Uttalelse skal innhentes fra Norges Idrettsforbund.

Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse i til sammen inntil to år at søkeren skal være

- a) praktikant (trainee), og at arbeidskontrakten tilfredsstillende vilkår fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet. Utlendingsdirektoratet kan gi særskilte retningslinjer for søkere fra regioner fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet,

eller

- b) au pair, og at arbeidskontrakten tilfredsstillende vilkår fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet.

Utlending fra region fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet som har eller har hatt tillatelse etter § 4 første ledd eller etter de særskilte retningslinjene gitt med hjemmel i denne paragrafs første ledd bokstav c eller annet ledd bokstav a, kan som hovedregel ikke gis tillatelse etter denne paragraf i til sammen mer enn fire år.

Tillatelse etter denne paragraf kan fornyes. Tillatelsen danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse.

§ 5. Innvandringsregulerende vilkår for tillatelser som ikke fornyes

Det er et vilkår for arbeidstillatelse for inntil ett år etter § 18 at søkeren

- a) har fullført utdanning i Norge. Søkeren må dokumentere at arbeidet er av vesentlig betydning for utøvelsen av yrket i søkerens hjemland,
- b) er musiker, artist, kunstner eller medfølgende nødvendig hjelpepersonell, og at det fremlegges kontrakt om engasjement for et bestemt, sammenhengende tidsrom med én eller flere arbeidsgivere. Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer i samråd med Arbeidsdirektoratet, eller
- c) skal arbeide i virksomhet som har behov for ufaglært arbeidskraft som midlertidig ikke kan dekkes på det innenlandske arbeidsmarked eller med arbeidskraft fra EØS-området, og at vedkommende fylkesarbeidskontor samtykker etter nærmere retningslinjer fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet. Justisdepartementet har i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet fastsatt at søkerne må være russiske borgere fra Barentsregionen. De samme departementer fastsetter hvilke næringer det kan rekrutteres arbeidskraft til etter denne bestemmelsen.

Tilsvarende er det et vilkår for oppholdstillatelse for inntil ett år at søkeren

- a) har tilsagn om opptak ved folkehøgskole eller livssynsskole. Utlendingsdirektoratet gir i samråd med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet retningslinjer om hvilke skoler som godkjennes. Det er en forutsetning at søkeren skal returnere til sitt hjemland etter endt skoleår og at forholdene på søknadstidspunktet ligger til rette for retur,
- b) har tilbud om medisinsk behandling ved behandlingsinstitusjon i Norge. Uttalelse fra institusjonen om antatt varighet av behandlingen og nødvendig medisinsk oppfølging må vedlegges sammen med dokumentasjon på avtale med institusjonen om at behandlingen skal finansieres gjennom private midler eller offentlige midler fra hjemlandet. Private midlere må dokumenteres gjennom depositum, bankgaranti eller forsikring, og offentlige midler gjennom bekreftelse fra vedkommende myndighet i hjemlandet. Det må fremlegges uttalelse fra behandlingsinstitusjonen om at behandlingen ikke vil skje til fortrenghet for pasienter bosatt i Norge. Det er en forutsetning at søkeren skal returnere til sitt hjemland etter endt behandling, eller
- c) av vedkommende behandlingsinstitusjon anses som nødvendig ledsager til utlending som nevnt i bokstav b.

Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse for arbeidsforhold av inntil tre måneders varighet at søkeren

- a) i tidsrommet 15. mai til 31. oktober skal arbeide innen typisk sesongregulert virksomhet eller i forbindelse med ordinær ferieavvikling, og at vedkommende arbeidskontor samtykker etter nærmere retningslinjer fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet. Tillatelse gis ikke for lengre tid enn tre måneder regnet fra den dato utlendingen reiste inn i riket,
- b) er fagutdannet på høyere nivå eller har spesielle kvalifikasjoner, når kompetansen anses som absolutt nødvendig for virksomheten og søkeren ikke går inn under unntaket i § 8 annet ledd bokstav c. Fremgår det at det vil være varig behov for slik arbeidskraft, eller dersom det i løpet av de siste seks måneder er gitt tillatelse for utføring av samme slags arbeid hos samme arbeidsgiver, skal tillatelse ikke gis med mindre særlige grunner taler for det. Uttalelse skal innhentes fra vedkommende fylkesarbeidskontor,
- c) er formidlet som arbeidende gjest i landbruket gjennom organisasjon, etter retningslinjer fastsatt av Utlendingsdirektoratet i samråd med Arbeidsdirektoratet, eller
- d) er skoleelev og invitert av en kommune for å arbeide der. Det er et vilkår at vertskommunen stiller økonomisk garanti for søkeren, og at den har etablert et samarbeid med kommunen søkeren kommer fra. Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer. Søkerne må være fra regioner fastsatt av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Tillatelse etter denne paragraf kan ikke fornyes og danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse. Tillatelse etter første ledd bokstav c og annet ledd bokstav b og c kan forlenges innenfor ettårsperioden. Tillatelse etter tredje ledd kan forlenges innenfor tre månedersperioden og kan i ekstraordinære tilfeller også forlenges ytterligere inntil én måned.

Utlending som har hatt tillatelse etter første ledd bokstav c, gis ikke ny tillatelse etter denne bestemmelsen før etter to års opphold utenfor riket.

§ 5a. Innvandringsregulerende vilkår for særskilt arbeidstillatelse til russiske borgere fra Barentsregionen

Det er et vilkår for arbeidstillatelse for inntil ett år etter § 18 at søkeren skal drive torghandel i Nord-Norge i inntil én dag pr. måned og har kommunal salgstillatelse for slik handel.

Tilsvarende er det et vilkår for arbeidstillatelse for inntil to uker at søkeren skal drive torghandel i Nord-Norge i forbindelse med kommunalt kulturarrangement.

For begge tillatelser er det et vilkår at vedkommende kommune har stilt økonomisk garanti for søkeren. Utlendingsdirektoratet gir nærmere retningslinjer.

Tillatelse etter denne paragraf kan ikke fornyes og danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse.

Russisk borger som har hatt tillatelse etter annet ledd, gis ikke ny tillatelse etter denne bestemmelsen før etter fem måneders opphold utenfor riket.
